

Пројекат меничног законика за Краљевину Србију, 1912.

Садржај

Део I Опште одредбе о меничним обавезама, чл. 1–7

Део II О вученим меницама

I О издању и о форми вучене менице, чл. 8–15

II О преносу (жиру), чл. 15–23

III О пријему, чл. 24–33

IV О пријему за част, чл. 34–39

V О меничном јемству, чл. 40–52

VI О року плаћања, чл. 43–50

VII О примерцима и о преписима менице, чл. 51–53

VIII О исплати, чл. 54–62

IX О протесту, чл. 63–69

X О наплати (рекурсу), чл. 70–85

XI О исплати за част, чл. 86–92

XII О повратној меници, чл. 93–97

XIII О несталим меницама, чл. 97–102

XIV О лажним меницама, чл. 103

XV О застарелости, чл. 104–110

XVI О примени страних закона, чл. 111–113

Део III О сопственим меницама, чл. 114–119

Прелазна наређења, чл. 120–122

1 јануара 1942 год.
Београд

ПРОЈЕКАТ МЕНИЧНОГ ЗАКОНИКА

ЗА

КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

СЛУЖБЕНО ИЗДАЊЕ МИНИСТАРСТВА ПРАВДЕ

БЕОГРАД

ШТАМПАРИЈА „ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ“
ДИМИТРИЈА ГАВРИЛОВИЋА (ПРЕЂЕ А. М. СТАНОЈЕВИЋА)
КЊЕГИЊЕ ЉУБИЦЕ УЛИЦА БРОЈ 6.

1912.

САДРЖАЈ

	СТРАНА
Део I. <i>Опште одредбе о меничним обавезама</i> , чл. 1—7.	3
Део II. <i>О вученим меницама</i>	5
I. О издању и о форми вучене менице, чл. 8—15.	5
II. О преносу (жиру), чл. 15—23.	7
III. О пријему, чл. 24—33.	9
IV. О пријему за част, чл. 34—39.	11
V. О меничном јемству, чл. 40—52.	13
VI. О року плаћања, чл. 43—50.	13
VII. О примерцима и о преписима менице, чл. 51—53.	15
VIII. О исплати, чл. 54—62.	16
IX. О протесту, чл. 63—69.	18
X. О наплати (рекурсу), чл. 70—85.	20
XI. О исплати за част, чл. 86—92.	25
XII. О повратној меници, чл. 93—97.	26
XIII. О несталим меницама, чл. 97—102.	27
XIV. О лажним меницама, чл. 103—.	29
XV. О застарелости, чл. 104—110.	29
XVI. О примени страних закона, чл. 111—113.	31
Део III. <i>О сопственим меницама</i> , чл. 114—119.	33
<i>Прелазна наређења</i> , чл. 120—122.	34

ПРЕДГОВОР

Решењем Министра Правде, г. Др. Драгољуба Аранђеловића од 8 октобра 1911 год, Бр. 7583, поверена је израда меничног законика, г. Спасоју Радојчићу, судији касационог суда, то решење гласи:

Пошто је, г. Спасоје Радојчић, судија касационог суда и хонорарни наставник трговачког и меничног права, на нашем Универзитету, као изасланик Краљевине Србије учествовао у Хагу на међународној конференцији за изједначење меничног права, о чему је поднео министарству и исцрпан извештај; а како се код нас већ давно осећа потреба за измену нашег меничног законика, то сматрам да овај посао треба отпочети и поверити г. Радојчићу.

При изради овога закона г. Радојчић имаће нарочито у виду резултате Хашке и других међународних конференција за изједначење меничног права.

Пројекат г. Радојчића прегледаће г. г. Андра Ђорђевић државни саветник у пензији и Ђорђе Б. Несторовић, судија касационог суда и поднеће на исти своје примедбе.

Од Министарства правде 1 априла 1912 год. у Београду.

МЕНИЧНИ ЗАКОН

ДЕО I

О МЕНИЧНОЈ ОБАВЕЗИ У ОПШТЕ

Чл. 1.

Правну способност обавезати се меницом има сваки Србин који је способен да се обавезе пуноважно уговором.

Али сељаци, којима је ратарски посао главно занимање, способни су обавезати се само сопственом меницом, и то само према Земљорадничкој Задрузи или новчаном заводу. На другој меници њихов потпис не заснива никакву обавезу, ни меничну ни грађанску.

Министар Народне Привреде, прописаће по саслушању Народне Банке, правила по којима ће Земљорадничке Задруге и новчани заводи узимати у есконт сељачке менице. Задруге или новчаном заводу ако се не придржава ових правила, Министар може одузети право да есконтује ове менице. Против тога решења може се изјавити жалба Државном Савету.

Чл. 2.

Менична обавеза заснива се писменом изјавом онако како је прописана овим законом. Ко се не може сам потписати, њега ће потписати други а он ће тај потпис оверити код надлежне власти.

Изјава, која је хотично пребрисана, сматра се као и да није била написана. Докле се противно не докаже, сматра се да је пребрисана хотично.

Чл. 3.

Менична се обавеза може прихватити и за другога, али то се мора на меници назначити више потписа речима: „по наредби тога и тога“ или као пуномоћник тога и тога или другим подесним изразом. Ако се не назначи, сматраће се да је потписник радио за свој рачун.

Чл. 4.

Ко се на меници потпише као представник кога другог, сам је по њој обавезан, ако није имао овлашћење да представља то лице или ако је прешао границе дате му власти.

Чл. 5.

Сви они који су меницу потписали (издали, пренели, примили, јемчили) обавезни су солидарно према њеном притежатељу.

Чл. 6.

Обавезе меничних потписника самосталне су. Према томе ако се на меници налазе потписи лажни или потписи лица која нису способна да се меницом обавежу, то неће имати никаквог утицаја на обавезе осталих потписника те менице.

Чл. 7.

Меничну обавезу могу прихватити и више лица заједно, а тако исто меница може бити издана или пренета и на наредбу више њих. У таквом случају и обавеза и право свакога учесника имају за предмет целу меничну суму, која се не може делити.

ДЕО II

О ВУЧЕНИМ МЕНИЦАМА

1. О издању и о форми вучене менице.

Чл. 8.

Вучена меница мора садржавати :

1. Означење да је меница. То се мора написати у самом слогу (тексту) менице на језику на коме је она састављена ;

2. Суму новаца која се има платити. Сума се мора написати писменима и у слогу менице ;

3. Име онога, коме се или по чијој се наредби има платити (ремитента) ;

4. Време кад ће се платити. Рок плаћања мора бити само један и исти за целу суму, а може се одредити једино на који од ових начина : одмах по виђењу ; на одређено време (један или више дана, један или више месеца) по виђењу ; једним одређеним даном ; на одређено време (један или више дана, један или више месеца) од дана кад је меница издата ;

5. Име онога који има да плати (трасата) ;

6. Место где ће се платити ;

7. Место, а тако исто и дан, месец и година датум кад је издата ; и

8. Потпис издатеља (трасанта).

Чл. 9.

Исправа, у којој не би било ма који од саставака побројаних у предњем члану, није меница нити по њој има меничне обавезе. Исто тако немају меничне важности ни

изјаве (пренос, пријем, јемства), које су стављене на такво писмено.

Чл. 10.

Одбрану : да меница није садржавала саставке побројане у члану 8. онда када је на њу стављени пријем или друга која менична изјава, менични дужник неће у опште моћи истицати према притежатељу који је меницу доцније стекао с добром вером а према ономе који је знао за тај недостатак кад је меница на њега прешла, моћи је истаћи само ако буде доказао да је меница доцније допуњена противно учињеном споразуму и на штету његову.

Чл. 11.

Камата се у меници не може обећати, а ако се обећа сматраће се као да није ни написана.

Чл. 12.

Издатељ може меницу повући на своју наредбу (меница на сопствену наредбу).

Он је може вући и на самог себе (вучена сопствена меница), али она не вреди ако је тако изда и на своју наредбу.

Чл. 13.

Ако у вученој меници не буде изрично означено место, где ће се платити онда се као место њеног плаћања сматра место које је назначено поред имена трасатова ; то се место уједно сматра и за место трасатова пребивања.

За место плаћања у вученој меници се може означити и такво место у коме трасат не пребива (домицилирана меница).

Чл. 14.

Издатељ може у вученој меници означити лице које ће је примити или платити у случају нужде (адреса у нужди).

Чл. 15.

Издатељ вучене менице јемчи, да ће она бити примљена и да ће се платити о року.

Назначење, којим би се издатељ ослобођавао одговорности за исплату, сматраће се да није ни написано.

II. О преносу (жиру).

Чл. 16.

И онда кад меница није издата на наредбу, ремитенат има права да је пренесе на другога меничним преносом. Издаатељ може забранити да се меница преноси изразом „не по наредби“ или другим каквим који значи то исто. У таквом случају, ако се меница ипак пренесе, пренос неће имати снагу меничног преноса.

Чл. 17.

Пренос треба да се напише на меници, или на преносу њеном, или на листу који је уз њу додат (наставку).

У њему треба да се означи име онога на кога је или на чију је наредбу меница пренета, а тако исто и датум преноса. Испод тога долази потпис преноситеља.

Али пренос вреди и онда кад у њему није именован нови сопственик, или кад се преноситељ само потпише на полеђини менице, њеног преписа или наставка, оставивши празно место за попуњење преноса (непопуњени пренос бланко жиру).

У овом последњем случају нови је сопственик властан да попуни непопуњени пренос ; али он може, и без тога, меницу на другога пренети простом предајом.

Чл. 18.

Меница се може пренети и на самог трасата, примио је он или не примио, на издатеља, на кога ранијег преноситеља или на оне који за њих одговарају.

Она се може пренети само за целу суму и без икаквог услова. Пренос само једног дела меничне суме ништа не вреди ; а услов, који се означи, сматра се као да није ни написан.

Преносом прелазе на новог сопственика сва права која истичу из менице ; тако исто и право да меницу даље пренесе.

Чл. 19.

Преноситељ јемчи да ће меница бити примљена и исплаћена о року. Али он може меницу пренети и без овог

јемства, само тада треба да то означи у преносу речима: „без одговорности“ или другим изразом који то исто значи; и тада је ослобођен одговорности преноситељеве. Издаатељ нема права да меницу овако пренесе.

Чл. 20.

Преноситељ може у своје преносу забранити новом сопственику да меницу даље пренесе. У таквом случају, ако меница ипак буде пренета, преноситељ који је пренашање забранио, не јемчи онима на које је меница пренета.

Он може у преносу назначити, да се меница наплати без протеста, а тако исто може означити лице које ће меницу примити или платити у нужди (адресата у нужди).

Ова назначења имају дејство само наспрам овог преноситеља, у чијем се преносу налазе.

Чл. 21.

Пренос после рока плаћања има иста правна дејства као и пренос пре рока. Али ако је такав пренос написан тек кад је издат протест због неисплате или тек кад је протекло време одређено за тај протест, он се тада сматра као обично уступање о коме вреде прописи грађанскога законика.

Чл. 22.

Кад је у преносу назначено: „вредност за наплату“, „вредност у пуномоћју“, или је стављен други какав израз који значи пуномоћство, притежатељ менице по таквом преносу сматра се само као пуномоћник преноситељев.

На основу таквога преноса, он је овлашћен да врши сва права која истичу из менице, али на другога меницу може пренети само у пуномоћство.

Чл. 23.

Кад се на меници већ напише толико преноса, да се нови преноси не могу писати, тада јој се додаје наставак (алонж). Њега треба за меницу прилепити и на предњој страни његовој меницу тачно преписати. Овај препис треба да овери својим потписом преноситељ, који је на наставку први потписан.

III. О пријему.

Чл. 24.

Притежатељ вучене менице властан је, кад год хоће, до рока плаћања да је трасату поднесе на пријем. То право припада и сваком држаоцу менице.

Меница, која је повучена да се исплати одмах по виђењу, не може се поднети на пријем.

Чл. 25.

Издаатељ може наредити у меници да се мора поднети на пријем у одређеноме року. У том случају, ако последњи дан рока буде празник, треба је поднети првог радног дана који за тим долази. Ако се меница не поднесе на пријем у овоме року, испадају из обавезе издаатељ и преноситељи заједно са свима обавезницама који с њима одговарају.

Исто тако, он може у меници назначити да се не може поднети на пријем пре одређеног дана. Он може и сасвим забранити да се подноси на пријем, али код меница, које су повучене да се плате на одређено време по виђењу, он нема тога права.

Преноситељи пак могу унети у свој пренос назначење из првог става овог члана, али не и ово из другог става.

Назначења овим чланом забрањена сматрају се као да нису ни написана у меници.

Чл. 26.

Менице, које су повучене да се исплате на одређено време по виђењу, морају се поднети на пријем у току 6 месеца од кад су издате, без икаквог продужења због удаљености, што ако се не учини, притежатељ губи право да тражи наплату од издаатеља, преноситеља и свију обавезника који с њима одговарају. Издаатељ а тако исто и сваки преноситељ, може за ово одредити и краћи рок, али рок повећати властан је једино издаатељ, ну и он највише за 6 месеца. Кад га повећа за дуже време, повећање којим се прелази година дана не вреди и меницу треба поднети на пријем за годину дана. Ако се меница у одређеном краћем року не поднесе на пријем, из обавезе испадају обавезник који је

одредио тај краћи рок заједно са свима обвезницима који с њима одговарају.

Чл. 27.

Кад се меница поднесе на пријем трасату, он је дужан, најдеље првог идућег раднога дана, саопштити подносиоцу да ли меницу прима; ако у том року не одговори, сматра се да меницу не прима.

Подносилац није дужан трасату предати меницу за то време.

Чл. 28.

Пријем треба написати на самој меници. Он се означаје са речи „примљена“, или ма којом другом која значи то исто, а испод тога треба да дође потпис трасатов. И сам потпис његов, кад је на лицу менице, вреди као пуноважан пријем.

У пријему не мора се назначити дан кад је написан. Али код меница, које се имају платити на одређено време по виђењу, или код оних, које се, по особеном назначењу, имају поднети на пријем у одређеном року, у пријему треба да сезначи и дан кад је меница поднета на пријем.

Чл. 29.

Пријем се може ограничити само на један део меничне суме.

Сваку другу измену, која би пријемом ма у чему мењала оно што је у слогу менице наређено, притежатељ има право да сматра као одбијање пријема, премда пријемник и у том случају одговара онако како је се пријемом обавезао.

Чл. 30.

Кад је у меници као место плаћања стављено такво место у коме трасат не пребива, а при том није назначено ко ће у том месту да плати, онда је трасат овлашћен, да, при пријему менице, назначи то лице. Ако га ни он не буде означио, сматраће се да ће сам меницу исплатити у месту назначеном за исплату.

Издатељ може у оваквој меници наредити, да се мора поднети на пријем. У томе случају, ако се не поднесе, ис-

падају одмах из обавезе издатељи и преноситељи заједно са обвезницама који с њима одговарају.

Чл. 31.

Својим пријемом трасат се менично обавезује да законом притежатељу менице исплати о року суму за коју је меницу примио.

Ту исту обавезу, он има на основу пријема, и према издатељу; али, према овоме по примљеној меници он нема никаква менична права.

Чл. 32.

Кад је (на меници) написао пријем, трасат нема права да га прецрта ако је већ написмено известио притежаоца менице или његовог пуномоћника, или ма кога од потписника, да је меницу примио, или ако је меницу издао из руке.

Чл. 33.

Ако се пријем одрече, притежатељ може протест изискати и захтевати од потписника да му се меница одмах исплати. То исто право притежатељ има и онда кад се над имањем пријемника стечај отвори пре рока одређеног за исплату меницу или се из имања пријемника није имао откуд наплатити судска одлука или попис извршити.

Кад је меница примљена само за један део, притежатељ тада има речено право за непримљени део.

IV. О пријему за част.

Чл. 34.

Кад се изиште протест због непријема или, ако је у меници наређено да се наплати без протеста, чим се пријем одрече, меница се може све до рока плаћања, примити за част издатеља, кога преноситеља или кога другог њеног потписника.

Чл. 35.

Меницу може за част примити свако треће лице, које је способно менично се обавезати, па и сам трасат.

Чл. 36.

Притежатељ није дужан да прими пријемника за част. Али кад је издатељ, према чл. 14. овога закона, назначио у меници адресата у нужди који пребива у месту где се она има платити, притежатељ тада мора поднети меницу томе лицу и понудити га да је прими за част, па, ако оно одрече пријем, изискати протест због непријема против трасата и њега уједно. Ако тако не поступи протест изискат само против трасата, неће му дати право да тражи наплату менице пре рока.

Чл. 37.

Пријем за част треба забележити на самој меници. Испод тога треба да се потпише пријемник за част. У пријему треба да назначи за чију је част примио; јер, ако то не учини, сматраће се да је меницу примио за част издатеља.

Чл. 38.

Пријемник за част мора, уз накнаду учињених трошкова, тражити да му се изда подигнути протест због непријема и да се у додатку његовоме забележи и његов пријем за част.

Он по том треба да препорученим писмом извести о своме пријему оног за чију је част меницу примио, и то у току прва два радна дана што долазе за даном кад је меницу примио. У писму ће послати и протест. Ако тако не поступи, одговоран је за штету коју би имао услед тога пропуштања, онај за чију је част меницу примио.

Чл. 39.

Датим пријемом за част, пријемник се обавезује према свим следницима потписника за чију је част меницу примио исто онако као што им је овај обавезан.

Како прими пријемника за част, притежатељ одмах губи право да тражи наплату пре рока. Али онај за чију је част меница примљена, а тако исто и сваки претходник његов, пошто притежаоцу исплати суму меничну, властан је захтевати да му преда меницу и протест због непријема (ако је овај требало изискати) и по том одмах може тражити наплату од меничних обавезника који су њему одговорни.

V. О меничном јемству.

Чл. 40.

Исплата менице може се обезбедити меничним јемством. То јемство може дати свако треће лице које је способно да се меницом обавезе.

Чл. 41.

Менично се јемство даје или на самој меницу (препису њеном, меничном наставку) или у особеноме писмену. Оно се означаје изразом „као јемац“, или ма којим другим који значи то исто, а испод тога долази потпис. Сматра се, да је дато и самим потписом меничнога јемца кад год се овај потпише на лицу менице; од тога се изузима само потпис трасатов (чл. 28. став први).

У меничном јемству треба да се назначи за кога је дато. Ако се то не учини, сматра се да је дато за издатеља.

Чл. 42.

Менични јемац је обавезан солидарно и онако како је обавезан онај обавезник за кога је јемчио, осим ако у јемству није друкчије назначио.

Он је обавезан и онда кад обавеза оног за кога је јемчио не би вредила из ма каквог другог основа осим због каквог формалног недостатка.

Кад меницу исплати, он је у праву да тражи за то накнаду од онога за кога је јемчио и од свију потписника који су овоме одговорни.

VI. О року плаћања.

Чл. 43.

Кад је у меници рок плаћања означен једним одређеним даном, њу тада треба и платити тога дана.

Ако је назначено да се плати у средини месеца (н. пр. у половини јануара, у половини фебруара и т. д.), треба је платити петнаестог дана означеног месеца; а ако је назначено да се плати у почетку или на крају месеца, онда првог или последњег дана тога месеца.

Кад се у назначењу рока изостави година узеће се она година у којој је меница издата; ако је пак дан, који је као рок плаћања означен, већ прошао у тој години, онда ће се узети година која је прва на реду.

Чл. 44.

Меница, којој је рок плаћања одмах по виђењу, мора се платити чим се покаже.

Она треба да се поднесе на исплату у току 6 месеца од дана кад је издата, без икаквог продужавања због удаљености што ако се не учини, испадају из обавезе издатељ, сви преноситељи и сви они који с њима одговарају. Издатељ или који преноситељ може за ово одредити и краћи рок, али једино издатељ има права да рок повећа највише за шест месеца. Ако га повећа више, онда повећање рока преко године не вреди, а меница треба да се поднесе на исплату у току једне године.

Ако се у овде означеном краћем року меница не поднесе на исплату, онда из обавезе одмах испадају обавезник који је тај краћи рокзначио и сви они који с њиме одговарају.

Чл. 45.

Код меница, које гласе да се плате на одређено време по виђењу, рок тече од дана кад је поднесена на пријем или од дана кад је изискат протест због непријема.

Ако се у пријему не назначи датум, притежатељ може изискати протест и тада ће рок тећи од дана издатог протеста; ако ни протест није изискат, онда се као рок плаћања сматра последњи дан, који је у чл. 26. одређен за подношење овакве менице на пријем.

Чл. 46.

Кад је меници рок одређен на један или више месеца од дана кад је издата, онда је рок плаћања онај дан последњег месеца који својим датумом одговара датуму издања менице. Ако у последњем месецу нема таквога дана, за рок плаћања узеће се последњи дан тога месеца.

Чл. 47.

Ако се у меници назначи да се плати за један или више месеца и једну половину месеца од дана њеног из-

дања или виђења, тада ће се за рачунање рока плаћања, узети у рачун прво цели месец.

Израз „пола месеца“ значи: петнаест дана.

Чл. 48.

При рачунању рокова од датума или од виђења, не рачуна се онај дан од кога ти рокови почињу.

Чл. 49.

Кад рок исплате падне на какав празник, који је у државном календару означен црвеним словима, меница се мора платити првог радног дана после празника.

Чл. 50.

Ако је у меници назначено да се плати на један одређени дан у таквом месту у коме не важи календар који у месту где је издата, онда ће се за рок плаћања узети дан по календару који вреди у месту плаћања, осим ако је у меници другачије назначено.

Кад се у меници, која има да се плати на одређено време од дана издања повуче између два места чији су календари различни, онда ће се почетни дан рока узети по календару који вреди у месту где је меница издата, осим ако се у меници другаче нареди.

Код менице, која се има платити на одређено време по виђењу у оваком ће се случају почетни дан рока одредити по календару места у коме је поднесена на пријем.

Одредба става другог вреди и за рачунање обавезних рокова за поднашање меница одмах по виђењу и на одређено време по виђењу.

VII. О примерцима и о преписима менице.

Чл. 51.

Издатељ вучене менице дужан је издати ремитенту, на његово захтевање, меницу у више примерака. Сви примерци морају бити потпуно једнаки и сваки се мора означити својим текућим бројем (као прва, друга, трећа и т. д. меница) у самом слогу менице, јер ако се тако незначи сваки ће се сматрати као засебна меница.

И сваки притежатељ има права захтевати да му се од издате менице накнадно да други примерак (дубликат). Ради тога он треба да се обрати своје непосредном преноситељу; који је дужан доставити тај захтев своје претходнику е тако даље, идући уназад од једног до другог, док се доспи до издатеља. На примерку, који, по овоме захтеву, издатељ буде издао преноситељи ће ставити своје пописе. Трошак, који се учини за издање новог примерка исплатиће притежатељ који је тај примерак захтевао.

Чл. 52.

Када од више примерака менице пошаље на пријем један, притежатељ је дужан да назначи на осталим примерцима име онога код кога се налази послати примерак.

Чувар послатога примерка обавезан је да тај примерак преда законом притежатељу осталих примерака, чим овај то потражи.

Чл. 53.

Сваки притежатељ менице има права да од ње изда препис.

У препису треба меницу преписати тачно од речи до речи са свима преносима и другим изјавама које се на њој налазе; на завршетку његовом треба назначити и то да се он ту свршава.

На препису треба назначити у кога се налази оригинална меница. Овај је обавезан да на захтевање, меницу преда, ономе који се по оригиналним преносима, стављеним на препису менице, сматра по закону као притежатељ менице и према томе овлашћен да прими оригиналну меницу.

VIII. О исплати.

Чл. 54.

За притежатеља менице сматра се њен подносилац, ако је у њој означен као ремитент.

Када је пак меница пренашана, онда се подносилац по закону узима за сопственика менице кад се то утврђује непрекинутим низом меничних преноса. То је само онда кад је први менични пренос потекао од ремитента, а сваки потоњи од онога који је у непосредном ранијем означен за

индосатора. Када иза неиспуњеног преноса долази други менични пренос, сматра се да је потписник тог другог преницу прибавио по оном ранијем неиспуњеном преносу.

Платац менице није дужан да испитује јесу ли менични преноси истинити.

Чл. 55.

Меницу треба поднети на исплату о року плаћања и у означеном месту за плаћање.

Ако се не поднесе на исплату на дан рока, платац је овлашћен, чим истече време прописано за подизање протеста због неисплате, суму на коју она гласи, положити власти надлежној за протест, на трошак и одговорност притежатеља.

Чл. 56.

Домицилирану меницу треба поднети на исплату домицилијату, или, ако овај није назначен, саме трасату, и то у месту које је одређено за плаћање. У том истом месту треба изискати и протест због неисплате, ако меница не буде плаћена.

Када је као место плаћања одређено место у коме трасат пребива с назначењем да ће меницу ту исплатити неко друго лице, меница се у таквом случају мора и поднети томе лицу на исплату и, ако је оно не плати, подићи против њега протест због неисплате.

Чл. 57.

Притежатељ се не може приморати да прими исплату менице пре рока који је одређен за плаћање.

Ко меницу плати пре рока, плаћа је на своју одговорност; а ко је плати на одређени рок и без сваке забране сматра се да је пуноважно ослобођен.

Чл. 58.

Притежатељ је дужан примити и почесну исплату на рачун менице и онда кад је примљена за целу суму, а за остатак може наплату тражити.

Чл. 59.

Меницу треба исплатити оном врстом новца која је у њој означена.

Али ако та врста није у течају у месту плаћања, онда се може платити и новцем који је у течају, ну ипак у вредности коју врста новца у меници означена има у месту плаћања у то време. Од овога се изузима само кад је издатељ у меници изрично назначио да се мора платити означеном врстом.

Чл. 60.

Ко плати меницу има права захтевати да му се меница преда и да му се изда признаница на суму коју је платио.

Кад плати само један део меничне суме, платиоц може тражити да му се та отплата прибележи на меници и изда признаница на суму коју је положио.

Чл. 61.

Исплата се може судом забранити само у случају, кад се меница изгуби или кад се над имањем притежатеља стецај отвори.

Чл. 62.

Кад се од више једнаких примерака једне менице исплати један примерак, онда се и остали примерци тиме обеснажују.

Али у таком случају остају у обавези по другим примерцима :

1. преноситељ, који је више примерка исте менице пренео на разна лица, а тако исто и сви доцнији преноситељи чији се потписи налазе на оним примерцима што при исплату нису враћени, и то сваки по своме преносу ;

2. пријемник, који је примио више примерака исте менице, и то особено по сваком примљеном примерку који није враћен при исплати.

IX. О протесту.

Чл. 63.

Протест се подиже код трговачког суда ; где овога нема код првостепеног ; а где ни овога нема код средског или градског судије или код средске полицијске власти.

По меницама, чија сума не прелази сто динара, мора се подићи код општинског суда.

Издавање протеста спада у дужност ономе чиновнику или службенику, који за то буде одређен писменом наредбом старешине надлештва.

Чл. 64

У протесту се мора назначити :

1. име или фирма лица по чијем се захтеву протест издаје, а тако исто име или фирма лица против кога се издаје;

2. да ово последње лице, ни на позив власти која протест издаје, није извршио меничну обавезу која се од њега захтева и зашто, или да на позив ове власти није назначено му време дошло, или да се његова радња или његов стан нису могли пронаћи ;

3. Место, дан и година, када је било оно што је кажано у предњој тачки ;

4. Ако је меница примљена или исплаћена за част, онда ко ју је примио или исплатио, за кога и како ?

Протест треба да потпише онај који га је издао и крај свог потписа да стави службени жиг надлештва.

Чл. 65.

Протест због неисплате треба ставити на самој меници, или ако на њој не буде места, на особеном листу, који ће се за меницу горњим крајем прилепити.

На меници протест треба написати на њеној полеђини одмах иза последње забелешке.

Кад се протест пише на особеном листу, онда ће се на саставку тога листа са меницом ставити службени печат надлештва.

Ако је потражилац протеста меницу поднео у више примерака или оригинал и препис менице, онда ће се протест написати онако како је напред речено само на првом примерку или на оригиналу менице ; а на осталим примерцима или на препису менице само ће се назначити да се протест због неисплате налази на првом примерку или на оригиналу менице. И при овом назначивању треба поступити онако како је прописано у ставу 2 и 3 овога члана.

Чл. 66.

Кад се протест захтева због неизвршења какве друге меничне обавезе а не због неисплате, њега треба тада на-

писати на препису менице или, ако ту не буде места, на особеном листу који ће се прилепити за препис менице. Препис менице треба да садржи све што је на меници написано а тако исто и све преносе и остале забелешке што се налазе на полеђини менице. И овде треба поступити по препису става 2 и 3 члана 63.

Чл. 67.

И онда кад се протест има да изда против више лица издаће се само један протест, у коме ће се обухватити све што је прописано у чл. 61.

Чл. 68.

Лица, којима спада у дужност издавање протеста, морају изискани протест без икаквог одлагања предати потражиоцу или његовом пуномоћнику. Осим тога, она су обавезана да концепте издатих протеста брижљиво чувају и заводе у нарочити протокол по бројном реду. Тај протокол, чије ће стране бити означене, мора бити прошивен јемствеником и утврђен печатом и потписом надлежства.

Чл. 69.

Протест због непријема (због несигурности) треба изискати код власти (означене у чл. 61) у чију службену област долази место пребивања трасатовог, а протест због неисплате код такве власти која је надлежна по месту где меницу треба платити.

X. О наплати (рекурсу).

Чл. 70.

Притежатељ наплаћене менице може тражити код суда наплату ако на време изиште протест и тим начином утврди да је исплата менице о року изостала.

Протест због неисплате мора се подићи у току два радна дана што долазе за даном кога је требало меницу платити.

У случају, који је предвиђен чл. 33, притежатељ може наплату тражити чим изиште протест због непријема (односно протест због несигурности).

Чл. 71.

Од изискања протеста због неисплате притежатељ наплаћене менице није разрешен нити тиме што већ има протест због непријема, ни због смрти или стечаја онога на кога је меница вучена.

Чл. 72.

Ако је издатељ у меници наредио да се протест не изискује речима: „без протеста“ или „без трошкова“, притежатељ, не мора да подигне протест (било због непријема, било због неисплате), али и тада је дужан да поднесе меницу (ради пријема, односно ради исплате) у роковима за то одређеним (чл. 25 и 26) и да извести претходно преноситеља и трасанта према чл. 73. Да рокови нису одржани, о томе треба да поднесе доказ онај који се на то позива против притежатеља.

Ако се наредба о наплати без протеста не налази у меници већ у преносу притежатеља та наредба не ослобођава дужности да протест изиште према осталим меничним обвезницима, и, ако га изиште, он може наплатити трошак од свију потписника.

Чл. 73.

За тражење наплате од пријемника није потребно да се меница поднесе у означеном року (чл. 25 и 26), нити да се изиште протест.

Чл. 74.

О томе да меница није примљена или да није плаћена, притежатељ је дужан известити свога непосредног претходника за два радна дана од кад је протест изискат, а, у случају кад је у меници назначено да се наплата изврши без протеста за два радна дана од кад је меницу поднео на пријем или на исплату. Сваки преноситељ дужан је да овај извештај и сам достави у препису своје претходнику у исто толиком року, овај своје и тако даље, назад идући све до издатеља. За преноситеље рок почиње од кад је ко примио извештај од свога последника.

Притежатељ је, осим тога, дужан да о непријему или о неисплати, извести и сам издатеља непосредно, и то у току четири радна дана од изисканог протеста.

Сви ови извештаји треба да се пошљу поштом у препорученом писму. Довољно је ако је писмо предато пошти у роковима који су напред прописани.

Лицу, које треба извести, може се, на место препорученог писма, лично у руке предати обично писмо, али тада од њега добити на то реверс у ком ће бити назначен дан предаје.

Извештај се неће слати преноситељу, који своју адресу није никако означио или је означио нечитко, него ће се послети оном преноситељу који је први пред њим.

Ко не пошље извештај о неисплати неће због тога изгубити своја менична права, него ће само бити дужан да накнади штету која наступи услед ове његове немарности.

Чл. 75.

Притежатељ, кад протест подигне, може тужити за наплату непримљене или неплаћене менице меничне обвезнике, од којих по овом закону на то има права, било посебице било све скупа, и при том није дужан држати се реда којим су они на меници потписани.

Ово исто право припада и сваком потписнику, који је накнаду дао према потписницима који су њему одговорни.

Тужба, подигнута против једног обавезника, не спречава да се могу тужити и остали обавезници, макар потписи њихови долазили после потписа оних који су прво тужени.

Чл. 76.

Тужени обавезници могу у одбрану своју истаћи само ове приговоре:

1. Приговоре, који им припадају непосредно према сопственику менице;
2. приговоре, основане на неспособности да се обавезу;
3. приговоре, који истичу из текста саме менице или из назначења која се на њој налазе;
4. приговоре, који се оснивају на одредбама овога закона.

Према несавесном сопственику обвезници су овлашћени да истакну и оне приговоре, које би могли употребити против ранијега сопственика.

Чл. 77.

Притежатељ протестиране менице може тражити од онога коме се за накнаду обрати:

1. суму, за коју је меница остала непримљена или неплаћена;
2. трошкове учињене око протеста и извештаја, а тако исто и све остале трошкове које је морао учинити;
3. провизију од $\frac{1}{6}\%$;
4. разлику курса, ако је буде.

Ако се наплата тражи и положи пре рока, од меничне суме одбиће се есконт 6% .

Ако је, на против, тужба за наплату подигнута после рока плаћања, меничној ће се суми додати камата 6% , рачунајући је од дана рока.

Чл. 78.

Преноситељ који је дао накнаду, може тражити од оних обавезника који су њему одговорни да му они накнаде:

1. целу суму коју је платио;
2. 6% камате на ту суму, рачунајући је од дана кад је исту наплатио;
3. провизију од $\frac{1}{6}\%$; и
4. разлику курса ако је буде.

Разлика курса се у овом и предњем члану одређује онако како је прописано чланом 92. за повратну меницу.

Чл. 79.

Ко по тужби за накнаду плати меницу, у праву је захтевати да му се преда исплаћена меница заједно са протестом и да му се изда рачун потписом потврђен.

Чл. 80.

Сваки преноситељ, кад исплати меницу, може на њој прецртати свој пренос, а тако исто и преносе оних преноситеља који долазе после њега.

Чл. 81.

Ако се накнада тражи због тога што је примљен само један део менице, онда онај који плати непримљени део има права захтевати да се та почесна исплата прибележи на ме-

ници и да му се на положену суму изда признаница. Притежатељ је тада дужан издати му препис менице, на коме ће ставити потврђење да је веран оригиналу, и предати му уједно и протест. За тражење накнаде преноситеља један од другог и од издатеља, овај препис замењује оригиналну меницу.

Чл. 82.

Ако означени чувар послати на пријем примерак менице, не хтедне исти да изда (чл. 51. став 2.) притежатељ менице моћи ће у том случају подићи тужбу за накнаду тек кад буде изискао протест, којим се утврђује не само да му није предан овај примерак него и да се пријем или исплата није могла добити по другом примеруку.

Чл. 83.

Закони притежатељ преписа менице, у случају када му се на његов захтев, не преда оригинална меница (члан 52. став 3.) моћи ће подићи тужбу за накнаду против преносилаца преноса тек кад изиште протест, којим се утврђује да му оригинал менице није издат. Он, при том, не губи право да тражи од чувара оригинала накнаду штету ако је ову услед тога имао.

Чл. 84.

Ако притежатељ менице продужи примцу рок плаћања, он тада губи сва права према свима оним потписницима који нису пристали на то продужење, кад год не буде изискао на време протест због неисплате.

Чл. 85.

Рокови у којима треба меницу поднети на пријем или исплату или протест изискати, продужују се ако у месту где се то мора извршити настане за то каква неотклонима препрека (случај више силе).

Чим ова препрека престане, притежатељ је дужан одмах меницу поднети и, ако треба, протест изискати.

Али ако препрека коју ставља виша сила, траје и после рока плаћања више од месец дана, притежатељ може, чим истече то време, одмах захтевати да му меницу плате обавезници који су му одговорни.

Код менице, која се има платити одмах по виђењу и притежатељ у овом случају добива право наплате од меничних обавезника, како протече месец дана од дана кога би, да није ове препреке, он могао тражити да се меница плати.

Ако је меница на одређено време по виђењу, притежатељ у случају више силе задобива право да тражи наплату чим протече један месец дана од кога би он, да није било више силе, могао поднети меницу на пријем.

Као случај више силе, о коме је реч у овоме члану, не сматрају се догађаји који се десе лично притежатељу или ономе кога је он одредио да меницу поднесе на пријем или исплату или да изиште протест ако буду узрок што меница није поднета на пријем или што протест није изискан.

XI. О исплати за част.

Чл. 86.

Меница се може платити за част чим се изиште протест због неисплате или чим притежатељ, према чл. 33. добије право да тражи наплату пре рока.

Ако је у меници наређено да се наплати без протеста, онда се она може платити за част чим се поднесе на исплату па тада не буде исплаћена.

Чл. 87.

Меницу може за част платити сваки ко је може према чл. 35. примити за част.

Чл. 88.

Кад је у меници назначен адресат у нужди или је на њој потпис потписао примац за част, чији је пребивање у месту плаћања, притежатељ је тада обавезан да им за време поднесе меницу да је плате за част, и, у случају да је ни они не исплате, и против њих да изиште протест због неисплате. Кад тако не поступи, он губи право да тражи накнаду од примца за част, од онога који је назначио адресата у нужди, онога за чију је част меница примљена и од свију последника њихових.

Чл. 89.

Ако више њих хоће да меницу исплате за част, претпоставиће се исплата онога, који својом исплатом ослобођава највише меничних потписника. Ако се понуди трасат, његова исплата, при једнаким погодбама, имати првенство над свима.

Чл. 90.

Платац за част дужан је да положи целу ону суму, коју би морао дати онај за чију част он плаћа.

Ако притежатељ не хтедне примити исплату за част, и кад му је понуђена цела та сума, онда одмах престаје обавеза онога за чију је част исплата понуђена и свију последника његових.

Чл. 91.

Исплата за част треба да се забележи на меници и да се назначи и обавезник за чију се част плаћа. Ако се ово последње не прибележи, сматраће се да је исплата дата за издатеља.

Притежатељ ће предати платцу за част исплаћену меницу заједно са протестом због неисплате и својом признаницом.

Чл. 92.

Исплатом за част ослобођавају се обавезе сви они који долазе после обавезника за чију је част меница исплаћена.

Платац за част, на основу ње, ступа у права која је имао притежатељ према обавезнику за чију је част меница плаћена и према свима његовим претходницима. Али он нема права да стави на меници нов пренос.

XII. О повратној меници.

Чл. 93.

Притежатељ непримљене или неплаћене менице може се кад год у меници не буде против наређено, наплатити средством нове менице (повратне менице).

Ову меницу може повући на ма кога претходног обавезника од кога може наплату тражити. Она мора бити платљива одмах по виђењу и недомицилирана.

Ко плати повратну меницу, он може на овај исти начин повући другу на кога ранијег обвезника.

Чл. 94.

Сума повратне менице обухвата поред суме која је означена у члановима, још и њену таксу и посредничку награду плаћену за посредовање при њеном есконтовању.

Ако је повратну меницу повукао притежатељ, њена се сума одређује по курсу, који има меница по виђењу повучена из места плаћања на место у коме пребива обавезник на кога је вучена. Ако ју је повукао ко од преноситеља, онда ће се њена сума одредити по курсу, који има меница по виђењу повучена из места у коме пребива трасант повратне менице на место пребивања онога на кога је вучена.

Чл. 95.

Уз повратну меницу мора се приложити и рачун, у коме се излажу посебно све оне суме из којих је састављена сума те менице; даље се у њега ставља име и презиме онога, на кога се повратна меница вуче, и датум. Рачун оверавају два трговца. Заједно са рачуном шаље се и протестирана меница, протест или оверени преписи њихови.

Чл. 96.

Више рачуна не може се уз једну меницу правити. Послати рачун исплаћују преноситељи један другом, а најпосле га плаћа издатељ. Сваки преноситељ дужан је сносити само један курс, а тако исто и издатељ.

XIII. О несталим меницама.

Чл. 97.

Онај коме је нестала меница, може код суда надлежног за место плаћања менице, тражити да се она уништи.

Ради тога он треба да поднесе препис нестале менице или бар да назначи њену главну садржину, као и да покаже да је меницу имао и да му је она нестала.

Ако суд нађе да су поднети докази довољни, одмах ће наредити пријемнику, да меницу, до његове даље наредбе,

никоме не плаћа, а уједно ће преко службених новина три пута, у размаку од по 8 дана, издати оглас, којим позива оног, у чијим се рукама меница налази да му је у року од 60 дана донесе и да покаже по коме је основу држи, са изричном напоменом да ће у противном случају меницу огласити за уништenu.

Кад меници рок плаћања још није пренео, овај се рок рачуна од дана који долази први иза рока одређеног за изискање протеста због неисплате, а у противном случају од дана који је први на реду после дана ког је у службеним новинама први пут изишао напред поменути оглас.

Чл. 98.

Како у службеним новинама изиђе први оглас, пријављени сопственик нестале менице може одмах тражити одобрење суда, да пријемник меницу о року њему исплати, али за то треба да да сигурно јемство, ако јемство не да, онда може захтевати наредбу судску да пријемник меничну суму положи у судске руке.

Обвеза јемца престаје кад решење судско којим се нестала меница оглашава за уништenu, постане извршно.

Чл. 99.

Ако му се у горе означеном року нико не јави, суд ће одмах решењем огласити несталу меницу за уништenu.

Пријављени власник, како то решење постане извршно, може на основу њега тражити од пријемника и осталих обавезника исплату, исто онако као што би могао и на основу нестале менице.

На основу судског одобрења из чл. 98. пријављени сопственик може подићи протест због неисплате, ако се новац не положи.

Чл. 100.

Појави ли се у означеном року онај у чијим се рукама меница налази, суд ће одмах упутити пријављеног сопственика, да у року од десет дана против њега поднесе тужбу за повраћај менице. Ако пријављени сопственик то не учини у овоме року, суд ће меницу одмах вратити доносиоцу и опозвати забрану, коју је по члану 95. упутио пријемнику менице.

Чл. 101.

Онај у чијим се рукама нестала меница налази, ако се на основу чл. 53. сматра за њеног сопственика, дужан је да је изда само онда кад се докаже да је прибавио не-савесно или да је, прибављујући је био крајње несмотрен.

Чл. 102.

Ако је нестала меница била издата у више примерака, и ниједан није примљен, онај коме је она припадала има право тражити да му се и без одобрења суда исплати друга, трећа, четврта, и т. д., јер је исплата менице учињена на другу, трећу, четврту и т. д. пуноважна и њоме се уништава вредност свију осталих примерака.

XIV. О лажним меницама.

Чл. 103.

Ако се текст менице измени, онда сви они који су се на тој меници потписали после измене обавезни су према измењеном тексту, они, пак, који су се потписали раније, одговорни су према првобитном тексту.

Кад се за неку меничну изјаву не може несумњиво да утврди да ли је на меници стављена пре или после измене, узеће се да је стављена пре.

XV. О застарелости.

Чл. 104.

Менична тражбина на спрам пријемника застарева за три године, рачунајући од дана када је требало меницу платити.

Чл. 105.

Право накнаде (рекурса) притежатеља неплаћене менице застарева на спрам издатеља и осталим претходницима:

1. За три месеца ако је се меница имала платити у Европи, осим Исланда и Ферерских острва ;
2. За 6 месеца, ако је се меница имала платити у приморским земљама азијским или афричким дуж Средо-

земног и Црног Море или на коме острву које се налази у тим морима ;

3. За 18 месеца ако је се меница имала да плати у којој другој ваневропској земљи или на Исланду или на острвима Ферерским.

У овим случајевима застарелост почиње против притежаоца са даном кога је протест изискан.

Чл. 106.

Право накнаде (рекурса) преноситеља менице застарева према издатељу и осталим претходницима :

1. За три месеца ако преноситељ пребива у Европи, осим Исланда и Острва Ферерских ;

2. За шест месеца, ако пребива у којој приморској земљи азијској или афричкој дуж Средоземног или Црног Мора, или на коме острву које се налази у тим морима ;

3. За осамнаест месеци, ако пребива у каквој другој ваневропској земљи или на Исланду или на Острвима Ферерским.

Застарелост почиње против издатеља, ако је меницу платио пре него што је против њега тужба подигнута, од дана када је платио, а у сваком другом случају од дана кад је од суда примио тужбу.

Чл. 107.

Застарелост се прекида само тужбом, и то једино у погледу оног меничног обавезника против кога је суду поднета.

Преноситељ пак, од кога је тужбом накнада тражена, од своје стране прекида застарелост према претходницима својим како их извести препорученим писмом да је против њега подигнута тужба за накнаду. Тај прекид траје све до одлука коју суд по поднетој тужби буде донео не постане извршном.

Чл. 108.

Пријава меничног потраживања и стечај исто тако прекида застарелост и ова не може понова тећи све док стечај траје.

Чл. 109.

Застарелост, кад буде прекинута у коме од случајева означених предњим члановима, почиње изнова тећи чим

прекид престане, а свршава се тек кад од тога дана протече пуне три године.

Чл. 110.

Издатељ или пријемник менице, кад се њихова менична обавеза угаси услед застарелости или услед тога што су пропуштене радње које су овим законом прописане за одржање меничних права, и тада остају према притежатељу менице обавезани грађански, али само у толико у колико би се на његову штету обогатили.

Од преноситеља пак, кад њихова менична обавеза престане, притежатељ нема права ништа да потражује.

XVI. О примени страних закона.

Чл. 111.

Способност коју треба да има страни поданик да би се меницом могао обавезати, одређује закон његове земље.

Али странац, који би по српском закону био способан да се менично обавезе, ако се у Србији по меници обавезе, пуноважно је обавезан, макар да по закону његове земље не би имао способност менично се обавезивати.

Чл. 112.

Форма менице, издане изван Србије као и осталих меничних изјава које су на страни учињене, суди се по закону места где је меница уздана или изјава учињена.

Али ако ове изјаве не буду како треба састављене по страноме закону, али у свему одговарају српском закону, онда се не може на основу страног закона побијати правна важност оних меничних изјава (пријема, преноса, јемства), које се доцније на меници ставе у Србији.

Исто тако имају потпуну менично-правну вредност и меничне изјаве једног Србина према Србину у страниој земљи, кад год одговарају српском закону.

Чл. 113.

Форму протеста и осталих радња које треба у каквом страном месту предузети за вршење или за одржање меничних права, одређује закон који вреди у томе месту.

ДЕО III

О СОПСТВЕНИМ МЕНИЦАМА

Чл. 114.

Сопствена меница јесте она, којом се издатељ њен обавезује да ће он сам поверитељу или по његовој наредби о року исплатити у њој означену суму новаца.

Чл. 115.

Сопствена меница мора садржавати :

1. означење да је меница. То се мора написати у самом слогу (тексту) и менице на језику на коме је она састављена;
2. суму новаца која се има платити. Сума се мора написати писменима и у слогу менице;
3. име онога, коме се или по чијој се наредби има платити (ремитента);
4. време кад ће се платити. Рок плаћања мора бити само један и исти за целу суму, а може се одредити само на који од ових начина: одмах по виђењу; на одређено време (један или више дана, један или више месеца) по виђењу; на један одређени дан; на одређено време (један или више дана, један или више месеца) од дана кад је меница издана;
5. место, а тако исто и дан, месец и годину (датум) кад је издата; и
6. потпис издатеља.

Чл. 117.

Кад се у сопственој меници нарочито не означи место где ће се платити, онда се место где је она издата сматра као место плаћања и у исто време као место пребивања издатељева.

Чл. 117.

- Ови прописи за вучене менице вреде и за сопствене:
1. чл. 9., 10. и 11. о форми менице;
 2. чл. 16. до 23. о преносу;
 3. чл. 40. до 42. о меничном јемству;
 4. чл. 43. до 50. о року плаћања; ну с тим, да у случају који је предвиђен чл. 45. рок код сопствене менице тече од кад се меница поднесе издатељу на виђење. Ако издатељ не хтедне на меници назначити кад је ово извршено или не означи датум визе, онда рок тече од дана кад се протест изиште;
 5. чл. 54. до 60. о исплати;
 6. чл. 62. до 68. о протесту;
 7. чл. 69. до 85. о наплати, осим чл. 81. и 82, и с тим додатком, да се од издатеља сопствене менице може тражити наплата и без протеста;
 8. чл. 86. до 92. о исплати за част;
 9. чл. 93. до 96. о повратној меници;
 10. чл. 97. до 101. о несталим меницама;
 11. чл. 103. о лажним меницама;
 12. чл. 105. до 109. о застарелости;
 13. чл. 111. до 113. о примени страних закона.

Чл. 118.

Домицилирану сопствену меницу треба поднети на исплату у њој означеном домицилијату, а ако он није именован онда самом издатељу, и то у оном месту у коме се меница има платити. Ако се меница не плати, у томе истом месту ваља и протест подићи.

Сопствена меница, коју треба да исплати у месту пребивања издатељевог како друго лице, има се и поднети томе лицу на исплату, па ако је оно не плати, против њега протест изпскати.

Ради одржања меничних права према издатељу, сопствене менице, није потребно, нити да се овоме о року меница поднесе нити да се изиште протест због неисплате.

Чл. 119.

Менична тражбина према издатељу сопствене менице застарева за три године, рачунајући од рока менице.

Прелазна наређења.

Чл. 120.

Форма оних меница и меничних изјава, које су издане пре него што је овај закон ступио на снагу, а тако исто и менична способност лица, која су се на оваким меницама и меничним изјавама потписала пре тога времена, имају се судити по прописима досадашњег закона.

Чл. 121.

Прописи овог закона о наплати непримљених или неплаћених меница, а тако и прописи о одржању и угашавању меничних права важе и за менице које су издане пре него што је овај закон ступио на снагу, ако им само пре тога времена не буде рок истекао.

Чл. 122.

Закон овај ступа на снагу после 4 месеца од кад буде објављен у Српским Новинама.

НАПОМЕНЕ

УЗ ПРЕДЛОГ МЕНИЧНОГ ЗАКОНА

I.

Менични закони, који данас у свету важе, деле се у три групе: француску, немачку и енглеску. Закони француске групе, међу које долази у главном и наш (одељак о меницама: главе VI. и VII. Трговачког Законика), старији су; а закони друге групе новији и више сагласни потребама данашњег привредног саобраћаја.

При изради предлога меничног закона, ја сам узео за основу законе немачке групе, а посебице, немачки, аустријски, хрватско-угарски, швајцарски, италијански, бугарски и руски. То су закони баш оних држава, с којима имамо највише трговинских додира па за то је и потребно да нам менични закон буде са њима што сагласнији. Осим тога, то су закони најновијег датума.

Енглеску групу закона нисам узео поглавито за то, што она има своје одлике, које се не слажу са нашим континенталним појмовима и потребама. Оставио сам, да комисија, која ће узети у претрес овај мој предлог законски, — ако нађе за потребно, — упореди са предлогом и енглески менични закон.

II.

Законски предлог поделио сам на три дела и на прелазна наређења. У делу I. које има назив „О меничној обавези у опште“ изложио сам најосновније одредбе меничног права. У делу II. „О вученим меницама“ изложене су одредбе које важе о тој врсти меница. У делу III. „О соп-

ственим меницама“ налазе се посебне одредбе за сопствене менице.

Подвојено излагање одредаба за вучене и за сопствене менице усвојио сам по примеру готово свију меничних закона. Једино италијански закон чини у том погледу изузетак, јер нераздвојно говори о обема врстама менице. То је исто било и у ранијем руском закону, па је се у данашњем закону одустало од тога система излагања, јер се он у животу показао врло неподесан, будући се није могло увек тачно знати да ли какво законско наређење важи само за вучене менице, или вреди и за сопствене.

Опет по примеру готово свију меничних закона, ја сам у предлогу прво изложио одредбе за вучене, а тек по том оне за сопствене менице. Пошто је највећи део одредаба меничнога права заједнички за обадве врсте меница, ја сам, да би избегао понављање, у делу III., у коме се говори посебно „О сопственим меницама“ само навео те заједничке одредбе, које су већ постављене у делу II., који говори о вученим меницама, с напоменом да оне важе и у погледу сопствених меница. Тако је урађено и у осталим меничним законима, а тако је поступљено и у нашем данашњем закону. Међутим, да би се још у делу II. знало која је одредба засебна вученим меницама, ја сам у сваку такву одредбу испред речи „меница“ ставио и придев „вучена“. Али, свакојак, то се обележје не може узети за једино, кад је у питању да ли је каква одредба посебна за вучене менице или није, него се мора узети у обзир и природа саме ствари.

Данашњи руски закон менични служи се обрнутим начином излагања. У њему одредбе о сопственим меницама долазе на првом месту и као главне, а оне о вученим тек на другом, тако да се одредбе, које су заједничке обема врстама менице, излажу у тексту свом у књизи о сопственим меницама а у књизи о вученим меницама на њих се само позива. У Русији је тако урађено за то, што се у унутрашњем саобраћају сопствене менице готово искључиво употребљавају, а, осим тога, још и за то, што се сматрало да су простије од вучених. Разуме се, да се за тим примером не може поћи, пошто су у нас као и у другом свету, вучене менице обичније и претежно важније од сопствених.

III.

У предлогу своме обратио сам пажњу и на термине. При избору тих термина, послужио сам се стручним делима која у нашој правној књижевности данас постоје о меничном праву, а тако исто и терминима нашег данашњег закона и закона хрватског и руског.

IV.

После ових општих напомена, сад прелазим на поједине чланове предлога, да у њих изнесем мотиве, који су ме руководили да их унесем у предлог. Било би најбоље да то учиним код сваког члана и што потпуније, али после дугог колебања, ја сам од тога одустао и зауставио сам се само на оним члановима којима се уноси каква одредба данас у нашем законнику непозната или којима се изоставља какво наређење нашег данашњег закона. За ово ми је главни разлог тај што мислим да је много боље то учинити у мотивима закона, пошто комисија и г. Министар дефинитивно утврде текст законскога предлога.

Чл. 1.

У овом се члану говори о такозваној пасивној меничној способности.

У данашњем нашем закону о томе је реч у §§ 76., 77., 78. и 79. Ту се каже, да пасивну меничну способност немају: сељаци, прости војници, удате жене и малолетници. Тим се одредбама може замерити: *прво*, да су неподесно редиговане, јер кад би у § 76. било казано да пасивну меничну способност имају сви они Срби који се могу обвезати уговором према Грађанском Законнику, онда се не би морало изрично напомињати, да ту способност немају: малолетници и удате жене; *друго*, да не означају сва лица која су неспособна да се сама својом радњом обавежу, а на име изостављени су: душевно оболели, судом проглашени расипници, глухо-неми који су под старатељством, пунолетни који су под очинском влашћу или под старатељством, осуђени на робију или на заточење.

Ја сам за то одустао од тих прописа нашег данашњег закона, и по примеру страних закона, редиговао од

редбу става 1-ог овог члана, тако да се њом проглашава да се за меничне обавезе тражи она иста пасивна правна способност која и за грађанске. У томе ставу употребио сам реч „Србин“ као синоним речи „српски поданик“, по примеру данашњег нашег закона.

После дугог колебања и размишљања, ја сам се решио да из данашњег нашег закона задржим одредбу о неспособности сељака, а да изоставим ону о војницима.

На то ме нису упутили закони, које напред наведох да су ми служили за углед јер у ниједном од њих тога нема. У руском (чл. 2.) закону, истина, пасивна менична способност није призната : свештеницима свију вероисповеди и сељацима, а непотпуно је призната : пунолетним удатим женама и девојкама које не воде трговину на своје име. Али ова неспособност прописана за сељаке ни у Русији не постоји за све сељаке него само код оних сељака који немају никакве непокретне својине него живе на општинском земљишту или који немају какво мајсторско писмо. Као што се види, и у самој Русији законодавац је издашнији од данашњег нашег са пасивном меничном способношћу наспрам сељака.

Разлози су моји ови : *Прво*, наши су сељаци још доста неуки, па их несавесни људи могу лако меницом преварити. Меница је компликована правна установа, те је за њено правилно схватање потребна иоле-иоле већа спрема него што је данас има главна маса наших сељака, који су једва у стању себе потписати. На меници потпис значи увек обавезу и то обавезу чија се строгост одмерава према месту на коме се он стави. Од ове клопке треба сељаке сачувати. *Друго*, менични је кредит лак и брз кредит па човека иоле лакомислена може да наведе лако у дуг, који је вазда зао друг, а највише сељаку. Ако желимо, да наша земља буде привредно напредна и да је што спремнија за претешке њене националне задатке, ми треба сељаке, који представљају највећи део народа нашег, да упућујемо на штедњу и скроман живот, а не да им меницом отварамо широм пут задуживању, најчешће ради тога да узајмљени новац пролупују и прокоцкају по механама и по гозбама сеоским. Ако бисмо усвојили пасивну меничну способност сељака без икаквога ограничења, онда треба да рачунамо сигурно : да

менични повериоци сељачки неће бити већи солидни и савесни новчани заводи који тражи одабранију клијенталу, него да ће то бити готово увек т. зв. зеленаши, којиме ће меница доћи врло добро да њоме вешто умотају све своје кајшарлуке без страха од закона и да избегну плаћање пореза, којима су оптерећени позајмљени капитали, те да се тиме и сама држава оштети у својим приходима.

Нема сумње, да је и сељаку потребан кредит, и да му га не треба спречити, већ, на против, да му исти ваља што више учинити лакшим и приступачнијим. Али питање је какав кредит сељаку треба. Колико ја знам, њему треба и велики и мали кредит, и дугорочни и краткорочни. Велики и дугорочни треба му за куповину земље, за подизање зграда и за набавку крупне стоке и већих алата ; мали и краткорочни : за све ситније набавке. Очевидно је, да је, меница сељаку неподесна за велики кредит. Она се мора платити у кратком року, а сељакови главни дохотци долазе у дужим роковима, па и онда и кад се отплаћује, она је неподесна за сељаке, јер њене отплате изазивају трошкове (нове бланкете), а у случају веће кризе отплате никако нема него се цела сума мора платити уједанпут. Осим свега тога, што је већи кредит, то све више потписа треба, а узајмљени пријатељски потпис мора се пријатељу дати кад њему затреба, те се услед тога ствара врло опасан сплет позајмљених потписа и често пута убиствена одговорност за другог. Када је овако меница сељаку неподесна и опасна за велики кредит, онда му не треба ни дати да се он њоме за такав кредит послужи. У место тога Управу Фондова треба преуредити тако, да у њој буде за сељака увек оваквога кредита. Један део трошкова, који се морају више учинити да би се сељаку олакшала веза са Управом, нека се пребаци на друге дужнике управине. То би било у интересу, ако не у длаку праведно.

Мали кредит пак сељак треба да нађе на првом месту код земљоделских задруга. Управа тих задруга познаје сваког ко од ње тражи зајам, зна његову кредитну моћ, зна потребу, а зна и његов карактер. Она ће, према томе, бити најбоље у стању да потребитом пружи кредит, а растур кући закрати. Разуме се, да се над управама земљоделских задруга мора одржавати строг надзор и спречити све мо-

гуће злоупотребе. Али земљоделских задруга свуда нема и вероватно је да оне могу коме неосновано одрећи кредит. За тај случај треба да послуже најближи новчани заводи. Мени се чини, да би они могли доћи у везу са земљоделским задругама на тај начин, што би реесконтовали оне сељачке менице, које је земљоделска задруга есконтовала, те тако појачати финансијску моћ задруга, а себи олакшали посао и створили већу сигурност у јемству задруге. Али и без тога прелажења преко руке задруга, сељачке би менице могле ићи непосредно заводу.

Ако се не варам, оваква солуција за мали кредит била би највише у интересу сељака. Они би лако, и без икакве своје опасности, дошли до овог малог кредита. Такав кредит могао би им се обезбедити са каматом, која би према привредном стању земље била најмања. У томе циљу а имено да се на новчане заводе утиче за што повољнији кредит сељаку, ја сам у трећем ставу овога члана и ставио наређење о правилнику и о одузимању права есконтирања сељачких меница. Народној Банци дао сам у томе означену улогу прво зато, што налазим да су новчани заводи у њеној власти и да она као Банка Народна треба да се побрине за сељака, а друго зато, што на њу не могу имати никаквога дејства променљиви политички утицаји. Ако она овај мандат свесрдно прихвати, онда више неће бити новчаних завода, који код Народне Банке могу уживати кредита, а да одбијају од есконта сељачке менице (бар до одређеног процента свога обрта), да на те менице наплаћују незаконити интерес, да за давање зајма уцењују (н. пр. бакшишом члановима Управног Одбора, принудним узимањем акција заводских, које ће после благајник заводски или ко други одмах откупити за богателу, и т. д.) и т. д.

Ставио сам да се сељак може обавезати само сопственом меницом, прво зато што је та меница простија, а друго што се тим начином избегавају менице из пријатељства пошто сељак нема као трговину покрића меничног код другог, него се, издавајући меницу, сам задужује.

Да би отклонио сваку сумњу о важности потписа сељачког на другим меницама, изрично сам напоменуо да из таквих потписа не потиче ни данашња сељачка грађанска обавеза, која у ствари значи готово исто што и менична.

Сељацима, којима ратарски посао није главно занимање, признао сам пасивну меничну способност, јер су то трговци или занатлије те је као такви морају имати. Истина, по § 1. трг. зак. сматрају се за трговце и сељаци који се поред земљорадње баве и трговином, ако им је трговина занимање, без обзира што је то њихово споредно занимање. Али такви сељаци-трговци сматрао сам да у ствари нису трговци, те да ни њима није потребан неограничен и већи менични кредит. Ако им то није право, нека својем трговачком занимању даду већи разлог да им она постане главно занимање, а ратарство споредно.

Менична пасивна неспособност „простих војника и свију нижег чина од потпоручника гарнизонске војске“ изоставља се у пројекту за то што није потребна. Она не постоји ни у Русији. Разуме се, да су сељаци, и онда кад су у војној служби, неспособни, јер им се друштвени положај не мења том службом, кад је она привремена т. ј. онаква каква је по закону обавезна за сваког српског грађанина.

Чл. 2.

Овом одредбом поставља се принцип: да је менична обавеза свечан правни посао, који за своју важност битно захтева писмени облик.

Осим тога, у другом ставу њеном одређује се начин како се има потписати менични обавезник који не зна или не може да се потпише. Њом је усвојено правило да његов потпис, ако се хоће да вреди, треба да овери за то надлежна власт, т. ј. према суми на коју меница гласи, општински суд, полицијска власт или првостепени суд. Досадашњи начин је застарео и опасан, јер се при њему чине злоупотребе које се тешко могу на суду доказати.

Кад се овако у општем делу утврди начин потписивања ове врсте меничних обавезника, онда се избегава пометња, која у нас данас постоји; јер се у тач. 5. § 80. трг. зак. каже да трасант својом руком бележи крај свога имена крст, у § 92. о томе се крсту ништа и не говори код потписа акцептанта који не зна писати; у § 96. за пријемника за част; §§ 109. и 110. за преноситеља, и § 118. за меничнога јемца у опште се ништа и не каже како ће се он потписати кад не зна или не може: да

ли ће се потписати онако како прописује тач. 5. § 80. за трасанта, или онако како наређује § 92. за акцептанта (без крста), или, пошто није у стању да се сам потпише, да за законодавца, не предвиђајући начин његовог потписивања, хтео је тиме да каже да он не може бити ни пријемник за част, ни преноситељ ни меничнм јемац, као што је усвојио н. пр. швајцарски закон (чл. 820.) за аналфabetна лица.

Држим, да би се као последњи став овог члана могло ставити овако наређење:

„Малолетник пуноважно је обавезан по меници само онда, кад његов законик заступник напише на меници да му одобрава испод његова потписа и потпише се, или кад се из саме менице може извести његово прећутно одобрење. Ово исто важи и за одобрење кад га муж даје својој жени.“

Ја га нисам ставио, јер сам мислио да се по себи разумје: али ипак скрећем пажњу комисије на њега.

Чл. 4.

Ово се наређење налази готово у свима законима. Тако: немачки: чл. 95., хрватско-угарски § 105., аустријски § 95., швајцарски 821., бугарски чл. 634. а усвојено је и у предлогу општег меничног закона на Хашкој конференцији.

Њиме се хоће да даде већа сигурност онима који примају меничну обавезу из руку пуномоћника; јер, кад и сам пуномоћник менично одговара ако није био овлашћен да да меничну обавезу он ће се старати да се не јави као т. з. *falsus procurator*.

Чл. 7.

Оваква одредба постоји само у руском закону, али и ту не као начелно наређење, већ се сваку врсту меничног уговора посебно понавља (н. пр. чл. 10., 17. и т. д.). Ја сам овде покушао да је формулишем начелно. И ако немају у закону свом таквог наређења, немачки и правници и судови усвајају таку одредбу.

Чл. 8.

Тачком 4. овог члана искључују се: менице на обично време (узо) и вашарске. Тако је урађено и у предлогу општег меничног закона хашке конференције.

Исто тако изостављен је и саставак менични из тач. 9. § 80. и тачке 7. § 162. нашег трг. закона (т. ј. означење примљене вредности). То је учињено и у предлогу општег меничног закона.

У своме извештају са хашке конференције ја сам изнео разлоге зашто је то учињено.

Чл. 10.

У својој судској пракси имао сам у неколико маха прилике уверити се о потреби овакве одредбе; јер сада о томе нема никаквог наређења у нашем закону, па су судови у великој недоумици како да расправе ово питање.

Оваква се иста одредба налази и у хрватско-угарском закону.

Чл. 11.

У теорији нашег меничног права опште је усвојен, да се код менице не може уговорити интерес. Тако је усвојено и у законима: немачком, хрватско-угарском, швајцарском, талијанском и руском. Аустријски исто тако не допушта интерес и прописује претерано строгу санкцију да због њега и цела меница не вреди.

Чл. 33.

Ова одредба чини, велико одступање од нашег данашњег закона. Таква је иста одредба усвојена и у предлогу општег меничног закона хашке конференције.

И одиста је незгодно, да се после изостанка пријема расправља питање да ли је осигурање, које менични обвезници дају, довољно или није. Најбоље је, да се, како је предложено, изравна сукоб на тај начин, што ће се меница у таквом случају одмах платити, не чекајући да приспе у њој означени рок.

Чл. 72.

Код ситнијих меница врло је потребно да се избегну сразмерно велики трошкови око протеста а нарочито срамота коју протест повлачи. Због тога је и корисно усвојити оваку одредбу. Она је усвојена и у предлогу општег меничног закона.

Чл. 74.

Ову нотификацију прописује и данашњи наш закон, али он не поставља за то никакву санкцију па се она у пракси никако не врши. Међутим, она је врло корисна јер се њоме уклања препад, који се данас чини од стране притежаоца неплаћене или непримљене менице насупрам регресних меничних обавезника. Сасвим је оправдано извести их за времена да меница није примљена или плаћена, те да се они спреме шта треба да чине за искупљење свога потписа.

Чл. 85.

Овај члан садржи важну одредбу о несавладљивој сметњи за подизање протеста коју ставља случај више силе.

Ја сам у своме извештају са хашке конференције изнео разлоге са којих треба усвојити такву одредбу.

Чл. 97. до 101.

Овде се износе одредбе о несталим меницама. Како је меница у непрестаној циркулацији, то се често дешава да се она изгуби, украде, уништи и т. д. За такве случајеве ми данас немамо прецизних наређења, како се имају по тим меницама очувати и реализати менична права.

Чл. 103.

Ова је одредба врло потребна, јер је фалсификовање меница врло честа појава, а у данашњем закону немамо нарочитог наређења о вредности меничних обавеза по таквој меници.

Чл. 104. до 109.

По данашњем нашем закону менична се тражбина у путу рекурса има реализати и сувише брзо: за 15 дана од изискатог протеста, а у путу обичне меничне тужбе може се њена наплата одложити и сувише дуго.

Одредбама, које се налазе у овим члановима, те су две мане отклоњене: и за регресну тужбу и за обичну меничну тужбу остављен је само потребан рок (за прву 3 — 6 — 18 месеца, а за другу 5 година).

Чл. 110.

У предлогу се, по примеру немачког и осталих модерних закона, не регулише правни однос између трасанта и трасата (менично покриће), на основу кога је потекла меница; јер то не улази у обим меничног права.

Али ипак, кад издатељ или пријемник услед застарелости или услед пропуштања радњи, које су прописане за одржање меничних права, избегне меничну обавезу, онда се овом одредбом даје право неуредноме притежатељу неплаћене менице да од њега тражи грађанским путем оно чиме су се поводом неплаћене менице обогатили на штету његову. То је и сасвим право.

Ја сам овде само додирнуо оне одредбе, којим се у наше данашње менично законодавство уноси највеће промене. Али измена и допуна има готово у свакоме члану, као што се може запазити на први поглед при упоређењу предлога са данашњим нашим законом.